

Spis treści

Przedmowa	7
-----------------	---

OPRACOWANIA

1. Józef Zdunek: „Krotoszyn i okolice” w latach 2014-2019 (5 tomów)	9
2. Antoni A. Korsak: Delegaci z dawnych powiatów krotoszyńskiego i koźmińskiego oraz Sulmierzyc na Polski Sejm Dzielnicowy (3-5 grudnia 1918 w Poznaniu)	19
3. Adam Zdunek: Powstanie Wielkopolskie 1918-1919 w latach 1918-1919, przyczyny – przebieg – skutki	39
4. Stanisław Gierszewicz: Mieszkańcy Sulmierzyc w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919	59
5. Hieronim Kroczyński: Piotr Zieleziński (9 VII 1873 Sulmierzyce – 31 I 1919 Sulmierzyce), powstaniec wielkopolski, okoliczności śmierci	65
6. Robert Kaźmierczak: Pozostali na zawsze na obcej ziemi (1914-1918)	71
7. Robert Kędzierski: Księstwo Krotoszyńskie pod rządami rodu Turn und Taxis	105
8. Jan Grzywaczewski: Narodowa Demokracja w Krotoszynie w okresie międzywojennym	137

9. Marek Banasiak: Trakty pocztowe i poczty w powiecie krotoszyńskim do 1851 r.....	181
10. Sławomir Pałasz: Agendy parafii Smolice i Starygród. Analiza porównawcza.....	203
11. Daniel Szczepaniak: Pamiętnik-Dziennik Szczęsnego Chełkowskiego z Dzierżanowa.....	215
12. Ewa Tahbazian Saleh: Nekropolia ewangelicka w Krotoszynie od 1815 do 1945 roku.....	223
13. Piotr Mikołajczyk: Działalność Muzeum Regionalnego im. Hieronima Ławniczaka w Krotoszynie w latach 2014-2018.....	235
14. Piotr Mikołajczyk: Kalendarium krotoszyńskie 2018 roku.	245

BIOGRAFIE

1. Józef Zdunek: Jan Barczyński (1895-1974), powstaniec wielkopolski.....	255
2. Józef Zdunek: Jan Szydłak (1899-1979), powstaniec wielkopolski.....	257
3. Józef Zdunek: Ignacy Poczta (1902-1958), powstaniec wielkopolski.....	259
4. Daniel Szczepaniak: Władysław Stańczyk (1904-1995)	261

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE DO DZIEJÓW KROTOSZYNA I ZIEMI KROTOSZYŃSKIEJ

Źródło 1. Jan Grzywaczewski: Sprawozdania sytuacyjne starosty krotoszyńskiego VII-XII 1933 roku	265
Źródło 2. Izabela i Grzegorz Śniecińscy: Monika Kujajt, Moja podróż do Francji 1930 rok	308

Przedmowa

W pierwszej części tomu XV „Krotoszyna i okolic” przedstawiamy 14 tematów (opracowań). Na samym początku prezentujemy zawartość 5 ostatnich tomów w związku z 15-leciem wydawnictwa (10 tomów wcześniejszych omówiono w tomie 10 z roku 2014), opracował **Józef Zdunek**

Ważnym wydarzeniem dla Polaków zamieszkałych w zaborze pruskim był Polski Sejm Dzielnicowy zwołany w Poznaniu (3-5 grudnia 1918 r.), krótko przed wybuchem Powstania Wielkopolskiego. Wiadomości na ten temat przekazuje **Antoni A. Korsak** w artykule *Delegaci z dawnych powiatów: krotoszyńskiego i koźmińskiego oraz Sulmierzyc na Polski Sejm Dzielnicowy (3-5 grudnia 1918 r.) w Poznaniu*. Polski Sejm Dzielnicowy miał znaczny wpływ na przygotowanie i wybuch powstania.

3 następne artykuły dotyczą bezpośrednio Powstania Wielkopolskiego. **Adam Zdunek** w artykule *Powstanie Wielkopolskie 1918-1919, przyczyny – przebieg – skutki* zwraca szczególną uwagę na zasadnicze elementy powstańczego zrywu Wielkopolan (wymienione w tytule), zaś **Stanisław Gierszewicz** pisze o walkach powstańczych w Sulmierzycach, niewielkim miasteczku przygranicznym, którego mieszkańcy licznie wzięli udział w Powstaniu (artykuł *Powstanie Wielkopolskie 1918-1919 w Sulmierzycach*), zaś **Hieronim Kroczyński** pisze o wydarzeniach w Sulmierzycach w nocy z 30 na 31 grudnia 1918 r. i późniejszych oraz okolicznościach śmierci powstańca Piotra Zielezińskiego 31 stycznia 1919 (artykuł *Piotr Zieleziński 9 VII 1873 Sulmierzyce – 31 I 1919 Sulmierzyce, powstaniec wielkopolski, okoliczności śmierci*).

Natomiast **Robert Kaźmierczak** w artykule *Pozostali na zawsze na obcej ziemi (1914-1918)* przedstawia tragiczne losy Polaków-żołnierzy armii niemieckiej w czasie I wojny światowej (odwołując się do przodków własnej rodziny). Autor przekazuje też wiele wiadomości o wojnie, cmentarzach wojennych i innych sprawach militarnych pierwszej wojny światowej.

Interesujący jest artykuł *Księstwo Krotoszyńskie pod rządami rodu Thurn und Taxis*. Autor **Robert Kędzierski** przedstawia historię Księstwa Krotoszyńskiego powstałego w Prowincji Poznańskiej w 1819 r., a zlikwidowanego ostatecznie w czerwcu 1927 r. (Artykuł napisany na podstawie bogatych zasobów akt znajdujących się w Centralnym Archiwum Księcia Thurn und Taxis w Regensburgu).

O historii Narodowej Demokracji, ze szczególnym uwzględnieniem Obozu Wielkiej Polski, Związku Młodych Narodowców i Stronnictwa Narodowego, pisze **Jan Grzywaczewski** w artykule *Narodowa Demokracja w powiecie krotoszyńskim w okresie międzywojennym*. Warto przypomnieć, że w tomie XIV autor przedstawił

działalność Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem.

Do tematu historii poczty w powiecie krotoszyńskim, przedstawionego w tomie II „Krotoszyna i okolic” (2006 r.), nawiązuje **Marek Banasiak**, rozszerzając ten temat w artykule *Trakty pocztowe i poczty w powiecie krotoszyńskim do 1851 r.*

W artykule *Agendy parafii Smolice i Starygród. Analiza porównawcza* **Sławomir Pałasz** dostarcza wiele informacji o działalności tych parafii i życiu religijnym parafian (na podstawie autentycznych źródeł, jakimi są agendy).

Daniel Szczepaniak omawia *Pamiętnik-Dziennik Szczęsnego Chełkowskiego z Dzierżanowa* wydany w 2014 r. Autorem tego dokumentu jest Szczęsny Chełkowski, ziemianin, właściciel majątności Dzierżanów koło Krotoszyna. Dziennik obejmuje czas od 28 sierpnia do 4 października 1939 r. pisany w wojennych, polowych warunkach.

Kolejny artykuł *Nekropolia ewangelicka w Krotoszynie od 1815 do 1945 roku* jest autorstwa **Ewy Tachbazian Saleh**. Na samym początku autorka podaje krótką historię cmentarza jako miejsca pochówku i przestrzeni, przechodząc następnie do omówienia nekropolii ewangelickiej w Krotoszynie, łącznie z przykrą sprawą jej zniszczenia po 1945 r.

Autorem artykułu *Działalność Muzeum Regionalnego im. Hieronima Ławniczaka w Krotoszynie w latach 2014-2019* jest dyrektor muzeum **Piotr Mikołajczyk**. Autor omówił takie zagadnienia, jak: zbiory, biblioteka, wystawa stała, wystawy czasowe, działalność edukacyjna i kulturalna, konkursy i gry, publikacje, projekty, współpraca z magistratem, współpraca z instytucjami i organizacjami, frekwencja, działania organizacyjne, remontowe i gospodarcze

Dział pierwszy zamyka *Kalendarium krotoszyńskie 2018 roku*, które opracował **Piotr Mikołajczyk**.

W dziale drugim publikujemy 4 biogramy, w tym 3 biogramy powstańców wielkopolskich – Jana Barczyńskiego (1895-1974) z Orpiszewa, Jana Szydłaka (1899-1979) z Orpiszewa i Ignacego Poczty (1902-1958) z Roszek, napisał **Józef Zdunek**. Natomiast biogram Władysława Stańczyka (1904-1995), żołnierza II wojny światowej i ZWZ-AK, napisał **Daniel Szczepaniak**.

W części trzeciej udostępniamy czytelnikom 2 materiały. Pierwszym jest *Sprawozdanie sytuacyjne starosty krotoszyńskiego VII-XII 1933*, które przekazał do druku i słowem wstępnym opatrzył **Jan Grzywaczewski**. *Sprawozdanie* zawiera cenne informacje o ówczesnej sytuacji społeczno-politycznej w powiecie krotoszyńskim. Drugi materiał jest przedrukiem pamiętnika *Moja podróż do Francji 1930 r.* Moniki Kujath z Krotoszyna, Autorka, jako 18-letnia dziewczyna, wraz z młodszą siostrą, wyjechała na roboty i opisała nie tylko podróż, ale przede wszystkim pracę i pobyt we Francji. Tekst pamiętnika dostarczyli i słowo wstępne napisali **Izabela i Grzegorz Śniecińscy**.

Na końcu podajemy krótkie informacje o autorach.